

AFKLAEDT PÅ NETTET

Når unge cirkulerer såkaldte 'nudes' digitalt, markerer det en ny tendens i forhandlingen af, hvad køn skal betyde som socialt ordensskabende princip.

Professor DORTE MARIE SØNDERGAARD fortæller om fænomenet og efterlyser en større forskningsmæssig indsats på feltet.

Af KNUD HOLT NIELSEN

Videoen er blevet vist mere end 6.000 gange i den lukkede Facebook-gruppe 'Lokumentum'. Man ser en teenagedreng, der råber og slår omkring sig med en kost, der skal forestille at være en bestemt pige, som rigtig mange helt unge kender fra nettet. Drengene råber 'addr det ligner "Ina", din luder, (...) det er bare "Ina Jensen", der skal kneppes'. Videoen fortsætter på den måde. Pigen, som drengene omtaler i videoen, er nu 15 år.

Hendes billeder, inklusive et billede af hende afklædt, ligger også på nettet og er blevet cirkuleret rigtig mange gange.

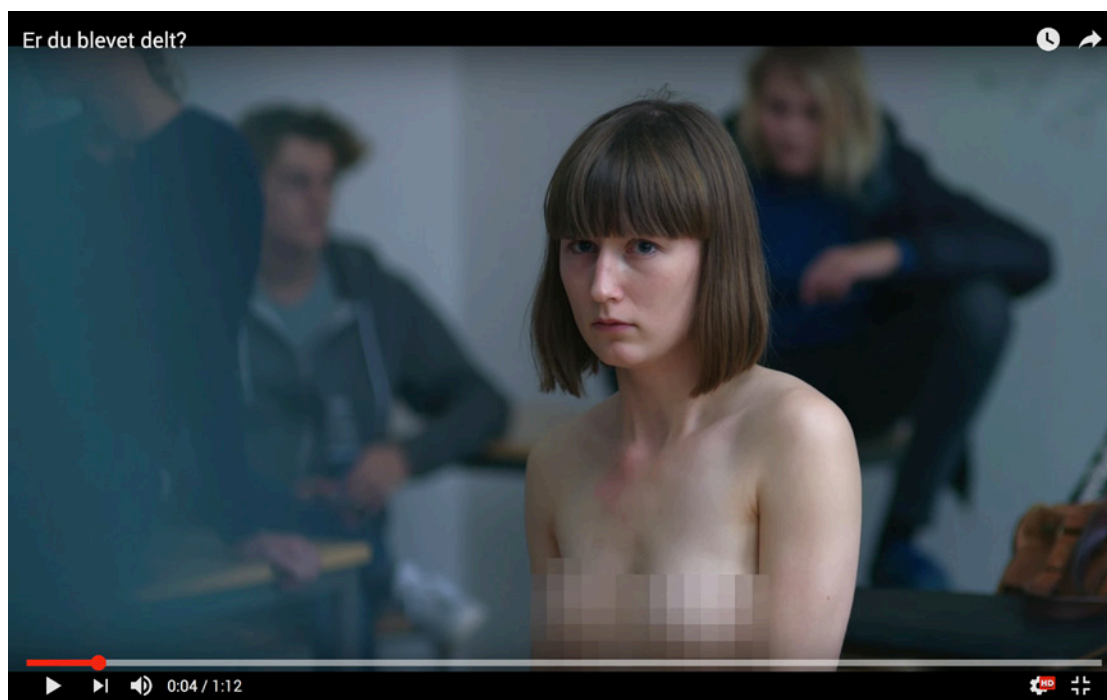
Hendes historie startede med en veninde, der var hjemme hos hende og overnatte, og som tog et billede af hende, uden hun vidste det, imens hun klædte om. Billedet blev til et såkaldt 'nude'. Et billede, der røg i heftig cirkulation på nettet, da hun var 14 år. Hun var fuldstændig ødelagt dengang og lagde grædende en video på FB, hvor hun tryglede drengene om at holde op med at dele billeder. Politiet blev kontaktet, men gjorde ikke noget. "Inas" mor kontaktede i stedet

selv nogle af mødrene til de drenge, der havde gang i de her ting, men bølgen kunne ikke stoppes. "Inas" navn er ændret her.

Seksualiseret digital forfølgelse

Deling af billeder på nettet uden samtykke af piger og unge kvinder, hvor de er helt eller delvist afklædt, optræder i undertøj, eller hvor der sågar er tale om almindelige ferie billeder i bikini, bliver i debatten ofte omtalt som ufri-villig billeddeling, slutshaming, hævnporno eller som digital sexmobning. Men professor Dorte Marie Søndergaard foretrækker at kalde fænomenet for seksualiseret digital forfølgelse.

En scene fra Red Barnets kampagne 'Sletdet'. Videoen 'Er du blevet delt?' ligger på Youtube.

Hun har i en årrække forsket i unges tilblivelsesprocesser, køn, marginalisering, og hvordan eksklusionsprocesser etableres og udfordres.

Som historien om "Ina" viser, så kan billederne stamme fra mange forskellige sammenhænge. Det *kan* være billeder, der oprindeligt er blevet sendt fortroligt til en kæreste eller en veninde, og som de så siden har sendt videre. Men det kan lige så godt være skjulte optagelser lavet af klassekammerater eller andre under omklædning. Det kan være unge, som har været berusede eller på andre måder manipuleret, da billederne blev taget, eller det kan være unge, som har fået hacket deres billedmapper. Det kan også være unge, der er blevet truet til at sende billeder. Eller der kan være tale om konstrueret billedbehandling, hvor ansigter er klippet ind i billeder af andre personers afklædte kroppe.

"Der er mange måder, de her billeder kan komme i cirkulation på. Ikke desto mindre er der en bemærkelsesværdig tendens til, at en del voksne får anbragt ansvaret for den digitale forfølgelse hos de piger, det går ud over," siger Dorte Marie Søndergaard.

Det handler om meget mere end blot billeder. Unge kvinder, der er blevet hængt ud og afbildet afklædte eller lignende, risikerer pludselig at modtage ubehagelige mails med seksuelt indhold, opleve nedsættende tilråb i lokalområdet. Undertiden slår tilråbene også over i trusler mod kvinderne eller deres kærestere og familier, ligesom nogle bliver svinet til, af mennesker de ikke kender, i chikanevideoer og lignende på de sociale medier.

Alle unge påvirkes

Ungeprofilundersøgelsen fra 2015 viser, at hver femte af de unge i alderen 15-25 har sendt eller postet et billede af sig selv helt eller delvist afklædt. Andelen er omtrent lige stor for drenge og piger, mens 10 procent af drengene og fire procent af pigerne har videresendt eller postet nøgenbilleder af andre.

"Det er et mindretal af de unge, som er direkte involveret i deling af 'nudes', enten som nogle, det går ud over, eller som nogle af dem, der har videresendt billeder af andre. Men det er faktisk hele ungdomsgruppen, som bliver påvirket af fænomenet," siger Dorte Marie Søndergaard.

"Alle unge ved, at det findes, og mange af dem, der ikke selv deltager, har hørt om nogen, der er blevet ramt. Det kryber dermed ind i tilliden mellem de unge. Piger kan være bange for, at de selv kommer til at stå midt i stormen, mens der kan være en frustration blandt drenge over at møde en diskurs, der tildeler dem en form for kollektivt medansvar for noget, de måske direkte væmmes ved," siger Dorte Marie Søndergaard.

Teknologien blander sig

"Forelskede par har jo, længe før teknologiens nye muligheder opstod, taget billeder af sig selv og hinanden, hvor de går op i hinandens udseende og deres gensidige tiltrækning. Mange synes, det er fantastisk at lege med billedmediet på den måde. Før fotografiet skrev man digte eller tegnede hinanden, men den visuelle, erotiske

optagethed af hinanden er jo ikke ny," siger Dorte Marie Søndergaard.

Billeder mellem kærestere er kun en del af fænomenet. Det kan som nævnt også være kammerater, der sender billeder videre af andre. Det kan være på snapchat, hvor billeder ellers forsvinder af sig selv, men hvor nogen har taget et hurtigt screenshot.

"Motiverne til billeddeling kan være mange. Der kan fx være tale om mobning, hvor det at bruge udskamning af afklædte kroppe bliver et middel til at forstærke foragten. Det kan gå ud over både drenge og piger. Hvis man kan aktivere skammen omkring en anden, så har man udrangeret vedkommende i det sociale landskab og skubbet dem nedad i de sociale hierarkier," siger Dorte Marie Søndergaard, og tilføjer:

"Derfor ser du også piger, der er aktive i at cirkulere andres billeder, for de ved, at det simpelthen er så stærkt et våben. Så kan der opstå den 'mobbefryd' og det fællesskab, der også kan give sig udslag i andre udtryk for mobning".

Der findes også eksempler af ældre dato på, at der er blevet taget og cirkuleret billeder af afklædte unge mod deres vilje. Det nye er, hvordan teknologien blander sig. Pludselig har de fleste unge et kamera til rådighed hele tiden, og med nettet er der kanaler, der kan massedistribuerer billeder på ingen tid. De sociale medier gør det samtidig let at finde og kontakte de unge, der er blevet ufrivilligt hængt ud. Og Når først billederne er på nettet, så forsvinder de ikke igen.

Et marked for nøgenbilleder

Delingen af billeder rækker således langt ud over dem, der på en eller anden måde kender til de unge, der optræder på billederne. Økonomi er på forskellig vis en væsentlig faktor. I dansksprogede internetfora, men med russiske domænenavne, i lukkede chatrum og fra forskellige udenlandske fildelingstjenester kan man bytte billeder af navngivne piger, som ufrivilligt har fået billeder af sig spredt på nettet. Men der findes også et mere åbent marked i store Facebook-grupper, der samler flere tusind danske unge, som 'Offensimentum' og 'Lokumentum'.

"Her indgår 'nudes' som en form for valuta. Billeder af afklædte piger efterlyses og udveksles så enten med andre 'nudes' eller med snulle (snus, red.) eller alkohol. Meget af det foregår med opfordringer til personlige beskeder og med billedkoder, så eventuelle elektroniske søgemaskiner kan omgås, og man nedsætter risikoen for, at siderne komme i pressens eller andre kritiske voksnes søgelys," fortæller Dorte Marie Søndergaard.

Medlemmerne af mentum-grupperne er unge. Og noget af billeddelingen blandt de helt unge fremstår næsten som en forvredet udgave af den samlerinteresse, som til alle tider har kendetegnet børn. Her i overgangen til voksenlivet kan samlerinteressen så medbringes og hos nogle få en seksualiseret drejning. Nu er det bare ikke Pokemons eller dyrekort, man skal samle så mange som muligt af, men derimod billeder af afklædte og ofte navngivne piger.

Vi skal forske i fænomenet

Seksualiseret digital krænkelse er en voldsom form for krænkelse, og Dorte Marie Søndergaard peger på, at det er nødvendigt at undersøge de mekanismer, der indgår i fænomenet.

"Vi skal forstå, hvad det er for dynamikker, der er i spil, og de mekanismer, som driver det. Vi nødt til at snakke med alle aktørerne for at forstå deres handlinger og perspektiver," siger Dorte Marie Søndergaard.

En af de påfaldende ting ved de hadefulde udfald mod de unge kvinder, der udsættes for seksualiseret digital chikane, er den voldsomme vrede, der ligger i mange af kommentarerne.

"Vi er nødt til at blive klogere på, hvordan denne vrede er blevet bygget op. Jeg har i mange interviews med drenge på mellemtrinnet oplevet deres frustration over hele tiden at blive set som et problem, der skal rettes på. Mange drenge beskriver en frustra-

DELT PÅ NETTET

Ifølge Ungeprofilundersøgelsen fra 2015 så er det forholdsvis få unge (3-7 %) i 7.-9. klasse, der har sendt eller postet en seksuel video/billede af sig selv eller andre.

Blandt de 15-25-årige er det derimod 17 % af drengene og 20 % af pigerne, som har sendt/postet et seksuelt billede/video af sig selv, fx i undertøj eller nøgen.

17 % af drengene og 13 % af piger har oplevet, at andre har sendt/postet et seksuelt billede/video af dem.

10 % af drengene og 4 % af piger fortæller, at de selv har videresendt/postet et seksuelt billede af andre unge.

tion over at blive opfattet som tilhørende en ensartet gruppe af vanskelige væsner, der løbende er under mistanke for at ville lave ballade eller på andre måder ikke rigtigt passe ind i skolen," siger Dorte Marie Søndergaard.

"Den vrede over ikke at blive set som relevant i skolen er jo tankevækkende. Måske er den for nogle unge med til at fodre en vis fryd ved den lettilgængelig dominans, de kan opnå gennem seksualisering af pigerne omkring sig? Aktivering af skam og indmeldelse i nogle af nettets maskulinitetsdiskurser er stærke våben pludselig at få adgang til, hvis man har oplevet sig som ikke-passende gennem mange år i institutioner og skoler. Men vi ved ikke nok om mekanismerne, før vi får mulighed for at forske i det."

Der er imidlertid også drenge og unge mænd, som helt aktivt går i en anden retning og forsøger på at etablere alternative maskuline fællesskaber. Dorte Marie Søndergaard peger således på eksempler på hemmelige grupper på Facebook, der kontakter forældre til de unge, som deler nøgenbiller af piger, og opfordrer dem til at tage fat i deres børn.

Kønshandlinger

Der er tale om et fænomen med mange paradokser. Dorte Marie Søndergaard bemærker

også, at der på sin vis er en luder-madonna-figur på spil her og så alligevel ikke.

"På den ene side kredser mange af kommentarerne til billederne omkring en optagethed af fravær af kyskhed hos de udpegede piger, og det er jo en forældet kønsdiskurs. De bliver muligvis mest båret frem af mere voksne mænd, men ikke kun. I optagetheden af kyskhed bliver de afklædte piger betegnet som 'ludere', og i forlængelse af den betegnelse bliver deres kroppe set som tilgængelige for arbitrær penetration," siger Dorte Marie Søndergaard og tilføjer, at det dog strider imod en anden tendens, nemlig at unge, især på nettet, bruger en distinktion mellem *krid* og *kran*, hvor *krid* er lig med 'lækker' og *kran* er lige med 'grim'.

"Krid er betegnelsen for *the fuckables* og *kran* for *the unfuckables*, og med den distinktion er der ikke rigtig plads til en kysk madonna; her aktualiseres alle af hunkøn som potentielle sexoplevelser."

De forældede kønsdiskurser blander sig på finurlig vis med helt aktuelle kønsdiskurser. Kvindekroppe som penetrationsobjekter og kyskhed som tematik vikler sig sammen med homofobi, heteronormativitet og opløsning af samme.

"Så gamle og nye kønsdiskurser kører altså rundt i de unges liv i skøn forvirring, og det hele er tit pakket ind i så mange lag af ironi og tvetydighed, at det bliver svært at gennemskue, også for de involverede," siger Dorte Marie Søndergaard.

"På den måde tager et fænomen som seksualiseret digital forfølgelse afsæt i en gammelkonventionel kønsorden, hvor den unge kvindekrop skal skammes på plads i en underordnet position. Men fortidens maskuliniseringsformer udfordres jo samtidig kraftigt af både drenge og piger gennem de helt anderledes kønsordner, som de også orienterer sig efter og lever. Det er nogle komplekse kønsforhandlinger blandt unge, som vi er vidne til. Der er behov for et en forskningsmæssig indsats, hvis vi skal kunne blive klogere på fænomenet og forstå, hvad det egentlig er, der foregår." ■

DORTE MARIE SØNDERGAARD

Professor i socialpsykologi ved DPU, Aarhus Universitet. Forsker i sociale og subjektive tilblivelsesprocesser, in- og eksklusion samt mobning blandt børn og unge i og uden for skoler og institutioner og på sociale medier.